

POLIS

REVISTĂ DE ȘTIINȚE POLITICE

Volum V, Nr. 3 (17), Serie nouă, iunie-august 2017

Dispariția minorităților și constrângerea majorității 25

Alexandru STANCU

Cum se confecționează o majoritate parlamentară prin lege -
reflexia asupra sistemului electoral din Republica Moldova 35

Radu POP

Emmanuel Macron: prăbușirea clasei politice franceze 43

Augustin BĂLĂȘAN

Eschatological paradigms from the perspective of gender
religion: "Crushing the head of the serpent", by the women
tackling the false history about the human being, breaking the
existing paradigm, The "Chaga Polari"

Madalina Virginia ANTONESCU

INTERVIEW

Fidel Fuentes Cid: „Mamă! Fidel Castro l-a spus mamei
mele: „Lele, hai să te ucidem și să distrugem Cuba!”

interviul realizat de George POP

YAKA

Januar: Debutul e obiectivul din Mercado Unico 97

Leonor CORTES

Către o economie redistribuibilă și o societate în
dezvoltare 119

Revista POLIS
Organizația de Științe Politice și Administrative
Universitatea „Petre Andrei” din Iași
ISSN 1221-2122

SUMAR

EDITORIAL

Democrația maselor și presa de informare: gânduri incomode asupra unei imposturi 5

Claude KARNOOOUH

DEMOCRAȚIA MAJORITĂȚII

Drepturile minorităților și constrângerea majorității 25

Alexandru MAMINA

Cum se confeționează o majoritate parlamentară prin lege - reforma sistemului electoral din Republica Moldova 35

Radu CARP

Emmanuel Macron: primenirea clasei politice franceze vs produs PR 43

Aurelia PERU-BALAN

Eschatological paradigms from the perspective of gender relation: "Crushing the head of the serpent", by the women (breaking the false history about the human being, breaking the splitting paradigm. The "Omega Point" 63

Mădălina Virginia ANTONESCU

INTERVIU

Pedro Fuentes-Cid: „Mama lui Fidel Castro i-a spus mamei mele: „Lolo, fiul ăsta al meu va distruge Cuba!” 81

Interviu realizat de Georgeta CONDUR

VARIA

Jacques Delors e l'obiettivo del Mercato Unico 97

Lorenzo SCARCELLI

Crescita economica, redistribuzione territoriale della povertà' in Albania 119

Maria Carmela MICCOLI

Antonella BISCIONE

RECENZII

România reală, perpetuă posibilitate

Sorin BOCANCEA

Europa după Brexit

Adrian TOMPEA

Note despre autori

Instrucțiuni pentru autori

Instructions to authors

137

137

141

145

149

152

EDITORIAL

Democrația maselor și presa de informare: gânduri incomode asupra unei imposturi

**(The democracy of the masses and the informing press:
uncomfortable thoughts on an imposture)**

Claude KARNOOUIH

„Raportarea jurnaliștilor la adevăr este aceeași
cu cea a ghicitoareii asupra metafizicii”.

Karl Kraus în *Sprüche und Widersprüche*, Suhrkamp, 1986

Trebuie, mai întâi, să scăpăm de o iluzie care poate friza falsul istoric. Democrațiile moderne electivă nu sunt, în niciun fel, rezultatul democrației (*demos-Krator*) ateniene. În ciuda acestei afirmații repetate de sute de ori, conceptul de democrație ateniană este un conglomerat semantic ce uită esențialul, ceea ce a caracterizat-o: pe de o parte, și nu ultima dintre calitățile sale, a fost exercitarea puterii politice într-o societate de cunoaștere reciprocă, într-o comunitate relativ mică, compusă din cetățeni înarmați, iar pe de altă parte, din cauza sclaviei, a fost o societate în care cetățenii, chiar fără ranguri și averi fiind, au fost absolviți de grija muncii productive, fapt care a făcut din economie o afacere emi-

namente privată și domestică¹. Cetățenii din Atena din toate categoriile sociale aveau posibilitatea de a exercita o putere electivă și de control asupra autorităților politice pe care le alegeau cu condiția ca aceia care le reprezentau să nu fie nici sclavi, nici metiși. *Mutatis mutandis*, acest stat eminamente politic al lui *socius* este cel care a făcut din Atena modelul democrației antice. Dacă acum ar trebui să găsim originile democrațiilor noastre electivă, ar fi mult mai bine dacă ne-am îndrepta asupra târgurilor medievale și asupra sistemului lor electoral cenzitar. Dar și aici este vorba despre o genealogie foarte părtinitoare, ce constă în faptul că cetățenia în aceste orașe, având calitatea de „burgheze”, implica un

statut de artizan, vânzător, comerciant sau bancher, membru al unei corporații, în timp ce alții, fie că este vorba de fermieri sau de ceea ce vechiul cuvânt francez derivat din latină îi numea ca fiind „proletari”, „cei mai nevoiași” (așa cum îi numea și Rousseau în *Contractul social*), nu participau la vot. Astfel, „cetățeanul” era cel pe care germanul încă îl confundă cu burghezul, într-un singur substantiv, *Bürger*, care a existat, de asemenea, și în franceza veche până în zori secolului al XVIII-lea când a desemnat cetățenii cu drepturi depline dintr-un oraș devenit independent (cu propria sa lege, *autonomos*), separat de puterea feudală, regală sau baronială.

Cu toate acestea, deja parțial experimentată în timpul Revoluției Franceze, o nouă formă de democrație, democrația maselor, a început să se dezvolte, în Franța luându-i un secol și jumătate să se impună, după decizia de a permite femeilor dreptul la vot în 1945, printr-o ordonanță provizorie a guvernului Republicii condus de către generalul de Gaulle. Această democrație a maselor nu este democrația cenzitară a Marii Britanii, dragă tuturor liberalilor, nici democrația etatistă a lui Tocqueville (urâtă de Dickens!) – de fapt, cea a albilor într-o lume sclavagistă. Această democrație politică a maselor a început pentru puțin timp în Franța, în timpul Revoluției², Consulatului și Imperiului, apoi a dispărut în momentul Restaurării, pentru a renaște în 1848, odată cu lovitura de stat a micului Napoleon (*Dixit* Hugo!). În

Franța, această democrație și-a finalizat formarea în timpul celei de-a treia Republici, fără a fi universală, din moment ce femeile erau excluse; în Imperiul german aceasta a început cu compromisul istoric dintre Bismarck și democrația socială, iar în SUA aceasta nu va fi completă decât prin Legea privind drepturile de vot (*Voting Rights Act*) din 1965, care a oferit dreptul de vot tuturor oamenilor de culoare, tuturor minorităților (latine, asiatice, caraibeene) și nu în ultimul rând nativilor americani.

Astfel, modernitatea politică, ca o practică ce se poate situa din punct de vedere istoric ca având debutul odată cu Revoluția americană și cu Revoluția Franceză, a plasat în avanscena politică un subiect cu siguranță parțial pregătit, dar care, la acel moment, își lua adevăratul elan pentru a se desfășura în întregime la mijlocul secolului XX. Acest nou subiect al istoriei nu este altul decât cetățeanul democrației maselor, fie că este vorba de cel al democrației capitaliste sau de cel din democrația populară sau comunistă (care nu a abolit votul universal, așa cum trebuie, din nou, reamintit; chiar dacă a fost doar formal, a fost; și de ce totuși acesta a fost așa? de ce această necesitate?), acesta din urmă nefiind decât un subprodus al primului.

O problemă majoră a apărut imediat, în momentul în care clasele conducătoare ale statului modern au recunoscut demnitatea politică a cetățenilor, din ce în ce mai numeroși, și a informației politice. Atât timp cât democrația liberală cenzitară a fost

un joc de putere între parteneri aparținând aceleiași lumi socio-culturale și economice, putem spune că informația sub forma unei prese de opinie a oferit cititorilor interpretările și comentariile privind evenimente cunoscute tuturor. De cealaltă parte, democrația maselor cu siguranță presupunea ca cetățenii să fie egali în fața legii, dar cu siguranță mai puțin egali sau identici în fața problemele electorale ale politicii, din cauza unui statut economic foarte diferit. Ce puncte comune erau între un mare burghez, așa cum îl descria Marcel Proust în seria *În căutarea timpului pierdut*, proletarii pe care Zola îi pune în scenă în *Gervaise* sau țărani din adâncurile Breitaniei de care Balzac vorbea în *Beatrix*? Voința generală ca Republică Franceză? Aceasta era adevărată în discursul teoretic al cursurilor de filosofie politică de la universitate, dar cum se putea manifesta acest lucru în praxisul realității de zi cu zi? Cu siguranță, ca vagă amintire a unui revoluționar bun comun care s-a degradat complet în secolul al XIX-lea, când burghezia a abandonat națiunea pentru obținerea doar a profitului („Îmbogățiți-vă” al lui Guizot!), adică pentru dominarea sferei economice. Prin urmare, revoluțiile nu îmbrățișează decât proletariatul și franjurile cele mai modeste ale meșteșugarilor.

La englezi avem de-a face cu o societate în care democrația se „juca” doar în cadrul clasei conducătoare, a aristocrației, marilor burghezi și afaceriști, din care o mare parte dintre meseriași și întregul proletariat erau

excluși, trăind într-o mizerie care valora cât ceea ce mai târziu se va numi Lumea a treia, un fel de versiune vestică a Gulagului! Dacă ne uităm spre Statelle Unite ale Americii, bunul comun de la Revoluție este controlat de o oligarhie feroce³, care previne prin mijloace militare și polițienești orice contestare a puterii sale – o vânzare, uneori într-o manieră mizerabilă⁴, a cuceririi Vestului în speranța unei lumi mai bune unor săraci emigranți și folosirea propriei armate pentru exterminarea indienilor pentru a-i fugări de pe propriile pământuri pentru a fi înlocuiți de marile exploatații capitaliste. În toate aceste cazuri, acceptarea votului universal de către clasele dominante a fost, fără îndoială, o realizare adesea obținută după lupte sângeroase care aduceau pentru aceste clase o nouă problemă: cum să controleze ceea ce mai târziu va fi numită opinia publică. De fapt, întrucât jocul unui sufragiu cenșitar sau cvasi-cenșitar a dispărut în favoarea unui joc electoral ce cuprindea întreaga populație, indiferent de clasa socio-economică, de grupul socio-profesional sau religios, clasa conducătoare (*the Ruling class*) se găsea confruntată cu controlul opiniei maselor în diversitatea lor. Astfel, democrația modernă sau democrație maselor folosește mijloace nedemocratice de control al opiniilor, și acest lucru chiar de la început, urmând ca apoi, treptat, să-și rafineze acțiunile pe măsură ce mijloacele tehnologice oferă noi posibilități inedite. În țările totalitare aceasta poartă numele

simplicu și peiorativ de „propagandă”, dar cum funcționează exact în democrația occidentală a maselor, prin avansarea pe scena politică în calitate de chintesență a democrației? Aceasta este ceea ce voi încerca din nou să reconstitui.

Modul în care funcționează informarea maselor

Să începem prin a ne uita pur și simplu în jur și prin a observa cum și pe ce subiecte, oricare ar fi acestea, informațiile sunt prezentate ochilor și urechilor noastre. Să încercăm, pe cât posibil, să renunțăm la prejudecățile noastre și să ne concentrăm asupra fenomenului așa cum ni se oferă el: fenomenul înainte de orice altceva, subînțeles, fenomenul înainte de concept, înaintea reconstruirii oricărei obiectivități/subiectivități dată ca o teorie în cuvintele unei limbi ce se pretinde ca fiind științific nevinovată, pornind de la o neutralitate axiologică.

Hic et nunc pe care astăzi noi îl vedem din momentul în care întoarcem butonul de la televizorul nostru, sau mai bine atunci când luăm în mână micul emițător de unde scurte unde câteva zeci de mici butoane dau viață unui ecran verde-albăstrui unde sutele de canale ne oferă sute de mii de imagini colorate acompaniate de milioane de cuvinte, de milioane de fraze enunțate în zeci de limbi; canale locale, canale naționale, canale prin satelit, canale alternative, antene parabolice, cabluri, calculatoare, smartphone-uri: suntem

prinși într-o rețea internațională de imagini, sunete, cuvinte, ca muștele prinse într-o pânză de păianjen. Acest lucru mi se pare că este starea noastră comună, Est și Vest, Sud și Nord deopotrivă. Nu mai sunt ziarele sau revistele săptămânale cele care contează acum, în fiecare oră din zi și din noapte, fiindcă primim acasă toate informațiile din lume prin intermediul televiziunii și pe site-urile rețelor sociale oficiale și alternative.

Or, câteva exemple celebre printre alte mii cheamă la reflectarea asupra relației dintre această multiplicare inedită a imaginilor și cunoașterea evenimentelor din întreaga lume. În scopul de a reflecta asupra noțiunii de „democrație a maselor” în fața testului informațiilor la nivel mondial, trebuie să ne amintim, de exemplu, de impostura Cimitirului din Timișoara și, în același timp, de ceea ce acesta ascundea realității: lovitura de stat din București, prin Timișoara, și în același timp intervenția sângeroasă a Statelor Unite în Panama. Trebuie să ne amintim de micul flacon ținut în mâini de Secretarul de Stat al SUA, Colin Powell, și fluturat în fața reprezentanților Adunării Generale a ONU, care a „dovedit” prezența armelor de distrugere în masă în Irak. Un pre-text splendid care a permis justificarea în ochii oamenilor din Vest uimiți sau indiferenți a Războiului din Golf cu celebrul efect CNN. Trebuie să ne amintim de intervenția căștilor albastre în Somalia, avându-l în frunte pe bunul medic Kouchner filmat pe plajă în timp ce purta pe

umeri un sac de orez. Trebuie să ne amintim aberațiile raportate de marii informatori de presă cu privire la războiul zapatist, despre masacrele din Bosnia, minciunile despre bombardamentele „chirurgicale” asupra Serbiei sau despre intențiile democratice ale ucigașilor DEASH atunci când tăiau capetele prizonierilor. Am văzut astfel multiplicarea infinită a acelorași scene din care de multe ori nu am înțeles nimic, până când alte imagini le alungă, pentru a fi, la rândul lor, vâdate *ad infinitum* și *ad nauseam* în cercul infernal de o actualitate multiplă, care devine în cele din urmă pur și simplu un nonsens. Pentru informarea democratică a maselor, lumea nu este prezentată decât sub forma unor serii de texte și imagini fragmentate, fără relație unele cu altele, cu excepția emoțiilor momentane pe care le trezesc. Foarte des, ceva timp după un eveniment, aflăm că acestea sau acele informații ilustrate prin mii de imagini „reale” nu au fost adevărate, că lucrurile s-au desfășurat foarte diferit, că *show-ul* la care ne-au invitat jurnaliștii a fost doar o montare sinistă și că acești „buni și curajoși băieți și fete”, de obicei atât de vigilenți, atât de pretențioși asupra vocabularului politic corect, au fost de fapt orchestrați de către presupuși manipulatori sinistri sau de către politicienii mincinoși. Cu altă ocazie, mai târziu, aceiași zia-riști, sau frații lor, au recunoscut că imaginile războiului din Golf n-au fost decât povești pregătite în studiouri de către serviciile de pro-

pagandă ale armatei americane, cum ar fi nou născuții răpiți din incubatoare din maternitățile din Kuweit de către trupele lui Saddam Hussein. De asemenea, am aflat că imaginile masacrelor din Siria, manevrate eronat de forțele oficiale și diseminate ca dovezi în întreaga lume, au fost doar scene filmate într-un studio din Qatar. Pe scurt, aceste informații ne somează, fără dezbateri, să răspundem cu elan sentimental și cu afectări, cu bufeuri de milă și uneori prin înclinații estetice în acest domeniu al activității umane care, prin excelență, nu este sau nu ar trebui să fie nici sentimental și nici estetic: politica. Așa cum suntem, oameni obișnuiți sau intelectuali, proletari sau comercianți, agenți simpli, angajați sau cadre, toți suntem martorii care consimt deturnarea de la politica în care criteriile alegerilor oferite înțelegerii noastre se bazează pe categoriile raționale ale înțelegerii și argumentării spre cea orientată: pe moralism sau moralitatea și nu pe morală (vocația etică a acestui punct de vedere asupra Statului sau asupra Cetății în opinia lui Platon și Aristotel nu este altceva decât un vis vechi și șters); pe componenta estetică, întrucât politicienii prin acțiunile lor ar trebui să apară în hainele de scenă care îndeplinesc criteriile modei; *last but not least*, informația nu trebuie niciodată să uite valoarea sa de schimb, faptul că prin proiectarea publicității la ore de maximă audiență trebuie să garanteze în același timp cifre maxime de vizionare, astfel încât valoarea adău-